

(6)

DR. MAURICE BURTON

DE WONDEREN
VAN HET DIERENRIJK

DEEL 6

Zoogdieren

nr. 1-167.

ELSEVIER
AMSTERDAM/BRUSSEL
MCMLXV 1965

Het tamme paard (*Equus caballus*) onderscheidt zich van alle andere soorten door zijn dichte en lange manen en is waarschijnlijk afkomstig uit Centraal-Azië, waar tegenwoordig de enige echte wilde soort (*E. przewalskii*) nog leeft. De Aziatische wilde ezels zoals de Tibetaanse kiang, de djingetai uit Mongolië, de Perzische onager en de wilde ezel van Pakistan worden alle beschouwd als rassen van *Asinus hemionus*. Zij hebben alle een donkere rugstreep. De Nubische wilde ezel (*Asinus asinus*) uit Noord-oost-Afrika bezit ook een schouderstreep en strepen over de benen.

De zebra's zijn beperkt tot Zuid- en Oost-Afrika en verschillen onderling onder andere door het aantal en de breedte der strepen. Zo heeft de grote grevy-zebra (*Equus grevyi*) uit Noord-oost-Afrika een zeer groot aantal smalle strepen; bij de andere soorten, zoals *E. burcellii* en *E. zebra* uit Zuid-Afrika, zijn de strepen veel breder en geringer in aantal. De thans uitgestorven quagga (*E. quagga*), die alleen op het voorste deel van de romp donkere strepen op een in dit geval geelachtige ondergrond vertoonde, kan als schoolvoorbeeld gelden voor de uitroeiing van een eens in enorme hoeveelheden voorkomend dier. Ook deze soort hoorde thuis in Zuid-Afrika.

De tapirs behoren alle tot één geslacht, *Tapirus*, dat een zeer merkwaardige verspreiding vertoont: de ene soort leeft nl. in Malacca, Sumatra en Borneo, de andere in Zuid-Amerika. De tapirs zijn ongeveer zo groot als een ezel, het zijn plompe dieren met een zeer kort staartje, vier tenen aan de voorpoten en drie aan de achterpoten. Hun neus is verlengd tot een zeer kort slurfje. Het zijn schuwe dieren die een voorliefde hebben voor water en zich overigens ophouden in het dichte oerwoud, zodat men ze slechts zelden te zien krijgt. Bij de Maleise tapir (*T. indicus*) zijn het voorste deel van de romp en de poten zwart, de rest van het lichaam is vuilwit, terwijl de Amerikaanse tapir (*T. terrestris* en andere) uit tropisch Zuid- en Midden-Amerika geheel zwartbruin is. De jongen van beide soorten daarentegen dragen zeer duidelijke overlangse strepen en stippenrijen.

De neushoorns zijn na de olifanten de grootste landdieren. Zij hebben alle aan elke poot drie tenen met een hoefje en op de neus een of twee hoorns van een vezelige structuur (te vergelijken met haren) die niet aan de schedel bevestigd zijn. Hoektanden komen bij geen enkele soort voor, snijtanden kunnen ook ontbreken of ten getale van twee in iedere kaakhelft aanwezig zijn. De grote kiezen zijn gebouwd op het fijnmalen van het gras en de bladeren, waaruit hun voedsel uitsluitend bestaat. De meeste neushoorns worden heden ten dage met uitroeiing bedreigd, zelfs ook daar waar zij door de wet beschermd worden,

Een drie maanden oude Amerikaanse tapir (*Tapirus terrestris*) uit Brazilië. De volwassen dieren hebben geen vlekken of strepen en zijn gelijkmatig zwartbruin gekleurd.

ten gevolge van de hoge prijs van de hoorns welke de Chinezen als geneesmiddel beschouwen. De grote Indische neushoorn (*Rhinoceros unicornis*), de grootste Aziatische soort, bereikt een schouderhoogte van 1,70 meter en een lengte van ruim vier meter, terwijl de naakte knobbelige huid door een aantal diepe plooiën in grote 'schilden' verdeeld is. Er is slechts één hoorn die niet langer wordt dan 60 cm. Vroeger was hij zeer algemeen in het noorden van Voor-Indië maar thans leven er nog slechts enkele in de wildemissen van Nepal in Noord-Bengalen en Assam. De andere éénhoornige soort, de Javaanse neushoorn (*R. sondaicus*), wordt 1,60 meter hoog en heeft alleen in het mannelijk geslacht een hoorn die niet langer wordt dan 27 cm, terwijl ook de vorm van de huidplooiën anders is. Ook deze soort gaat de uitroeiing tegemoet en komt nog slechts in geringen getale voor in Assam, Burma, Malakka, Sumatra en Java. Wanneer het bestand van een dier eenmaal tot een zeer gering aantal geslonken is, komt de bescherming meestal te laat om de soort te redden. De geringe vruchtbaarheid van de neushoorns samen met de grote aantrekkelijkheid voor siroepers en de voortdurende inkringing van hun woongebied maakt hun behoud twijfelachtig. De enige tweehoornige Aziatische soort is de Sumatraanse neushoorn (*Rhinoceros sumatrensis*), die zich bovendien nog onderscheidt

Przewalski's paard komt nog betrekkelijk talrijk voor op de Centraal-aziatische steppe. Men beschouwt het als de naaste wilde bloedverwant van ons tamme paard.

door zijn korte haarkleed en geringe grootte. Hij wordt nl. slechts 1,30 meter hoog. Hij komt overigens overal in gering aantal voor op Borneo, in Malacca, Burma en Bengalen. De twee Afrikaanse soorten hebben niet zulke opvallende huidplooien. Zij bezitten geen snijtanden en twee hoorns. De z.g. witte neushoorn (*Diceros sinum*), in werkelijkheid een leigrauw dier, is met bijna twee meter schouderhoogte de grootste soort van zijn familie. Hier is de grote voorste hoorn bij het wijfje vaak langer dan bij het mannetje; de grootste lengte bedraagt 1,50 meter. Bij deze soort is de bovenlip niet puntig maar breed; het dier is nl. een graseter en het hoeft er niet zoals de andere soorten bebladerde takken mee af te rukken. Vroeger was hij in Zuid-Afrika zeer talrijk, nu zijn daar nog slechts enkele over in een reservaat in Natal, terwijl een noordelijke vorm in het zuidwesten van de Soedan en het noordwesten van de Congo ten westen van de Nijl door een tamelijk groot aantal vertegenwoordigd wordt. In tegenstelling met deze soort heeft de zwarte neushoorn (*Diceros bicornis*) een slechte reputatie door zijn agressiviteit en ofschoon hij nog vrij talrijk is in Kenya en

Tanganyika, vooral in het doornige struikgewas, is het toch niet waarschijnlijk dat hij buiten de reservaten zal blijven bestaan.

Evenhoevigen (*Orde Artiodactyla*) (Varkens, kamelen, runderen, giraffen, schapen, antilopen, herten). Tot deze orde behoren alle planteneterende landsoogdieren met een even aantal tenen (die gewoonlijk hoeven dragen) en ten getale van twee of vier aanwezig zijn. Indien een buitenste paar aanwezig is, is dit zeer klein of rudimentair. Er zijn drie onderorden: de niet herkauwende varkensachtigen of Suiformes met vier tenen en een enkelvoudige maag (varkens en nijlpaarden), de kamelen en lama's (Tylopoda) waarbij de twee tenen nagels in plaats van hoeven dragen en de herkauwers of Ruminantia met hoeven, twee of vier tenen, een samengestelde maag en meestal bij ten minste een der seksen hoorns of een gewei. (Hiertoe behoren de runderen, schapen, giraffen, antilopen en herten).

De varkensachtigen (*Suidae*) zijn middelmatig grote dieren met korte poten, waarvan het buitenste paar tenen de grond niet aanraakt. Het einde van de lange neus is beweeglijk, de beharing is gewoonlijk grof of dun en in het gebit zijn alle vormen aanwe-

De pecari's zijn de Amerikaanse evenknie van de wilde zwijnen der Oude Wereld maar verschillen hiervan in sommige belangrijke anatomische kenmerken. Zij trekken gewoonlijk in troepen. De hier afgebeelde witbaardpecari geniet een reputatie van onverschrokkenheid.

